

Tidningen Land
maj 2011

Nina bevarar hälsingegårdar

”Vi håller djur & odlar som förr”

Nina Östman är stockholmskan som klev av karriären och flyttade till Hälsingland. Här håller hon djur av gamla lantraser, odlar utrotningshotade sädeslag och rustar upp gårdar.

AV CHRISTER OLSSON
FOTO MONIKA FRANZON

Hon är uppvuxen i en trea i Solna. Men ända sedan hon var liten har Nina Östman velat bli bönde.

– Jag har alltid haft ett sug efter jordbruk men jag tänkte att det går väl inte att hitta en karl att gifta sig med i de där byhålorna. Så jag gjorde som min syster och började jobba på en annonsbyrå i stället, berättar Nina.

Som barn tillbringade hon somrarna på familjens lantställe i Hälsingland. Där blev hon mer eller mindre adopterad av ägarna till granngården.

Långt senare i livet förverkligade hon drömmen om en egen gård i Hälsingland. Men först bildade hon familj, jobbade med PR i Stockholm, vidareutbildade sig till fotograf och levde hektiskt storstadsliv.

– Jag blev deprimerad i stan. Jag tycker om att göra handfasta saker, även om det inte alltid är roligt att gå ut och utfodra djuren när det är minus 30 grader och man är jäkligt trött!

Ville ha livskvalitet

Hon skilde sig, träffade en ny man och fick en liten dotter till.

– Sara och Agnes var små då. Det var 1980-tal och vi hade börjat eftersträva livskvalitet för småbarnen – de skulle kunna gå ut på gräset, ha kaniner och andra djur, säger hon.

Sagt och gjort. Nina och hennes Anders köpte en gammal hälsingegård och rustade upp den. Först var huset sommarbostad, sedan flyttade

VÄLKOMMEN HIT! Nina Östman med dottern Alice på trappan till familjens gård i Långhed.

Två gårdar

Namn: Nina Östman.

Yrke: Bonde, författare, fotograf, konstnär.

Familj: Sambon Anders, redaktör och bagare. Barnen Sara, 28, Agnes, 23, och Alice, 11 år.

Bor: På Hälsingegården i Långhed. På familjens andra gård, Pallars i Älvkarhed tar Nina emot gäster som vill övernatta i äkta hälsingegårdsmiljö.

de dit permanent. I dag är de inne på sin tredje hälsingegård.

Och Nina har blivit expert på hälsingegårdar. För drygt tio år sedan skrev hon och fotograferade *Husbibeln* med magnifika bilder av exteriörer och interiörer från de stora hälsingegårdarna. Framför allt visades tapeter, väggmålningar och textilier upp. Det banade väg för Hälsingegårdsprojektet som nu försöker få Unesco att förklara hälsingegårdarna som världsarv.

– Innan jag skrev boken var det ingen som visste vad en hälsingegård var, säger Nina.

Nyrenoverad hälsingegård

Köpmangården Pallars i Älvkarhed har hon inrett med fynd från auktioner och loppisar i trakten. Dit vill hon flytta på sikt.

Det senaste gårdsköpet ligger i Långhed, heter Per-Anders och kallas numera Hälsingegården. När paret tog över huset var det

mer eller mindre förfallet. I dag är det nymålat och gnistrar i solen. Verandan är ny med snickerier och blyinfattade fönster i traditionell hälsingestil.

Gården har fått modernt kök, stort badrum och ett luftigt vardagsrum. Samtidigt har man med varsam hand moderniserat köket i bröllops- och bakstugan från 1841 och driver nu där ett kafé. Den ursprungliga, enorma, bakugnen är orörd liksom väggmålningarna i bröllopsstugan.

RIKTIKT HÖLASS. På Hälsingegården skördas höet på gammalt vis.

JOBBAR JÄMT. Nina älskar livet i Hälsingland trots att det är ”rena arbetslägret”.

UTFLYKTSMÅL. I Långhed kan besökare beundra arkitekturen och se gårdens alla gamla svenska lantrasdjur.

GESTRIKEFÄR. Rasen kommer från Mörtebo i Gästrikland.

GOTT PÅ SURDEG. Ninas sambo Anders bakar kavring i bagarstugan.

Gården används också som visningsgård för utrotningshotade djurraser och sädeslag. Där föder paret upp gestrike- och hälsingefår, hedemorahöns och linderödsgrisar.

Självförsörjande

– Det går inte att industrialisera djurhållningen utan att det blir konsekvenser för människor, hälsa och djur. Och därmed också vår livskvalitet, säger Nina.

Den prunkande trädgården står för gårdens försörjning av grönsaker. Gårdens två lantsvin fick boka upp jorden på den orörda grässlånt. Sedan handgrävde trädgårdsmästaren Ingrid Hellberg grönsaklandet, rensade bort 15 släp kvickrot och planterade nytt.

I dag är paret så gott som helt självförsörjande – förutom när det gäller smör och ost, men planer finns på att tillverka båda.

– Fast vi kommer inte att produ-

cera mat – förutom till oss själva och kafé, säger Nina. Det ska inte handla om att öka produktionen och tjäna pengar.

Bakar surdegsbröd

I kafés stenugn gräddar paret surdegsbröd på utrotningshotade sädeslag och ger kurser i att baka på surdeg.

– Anders fantastiska kardedum-mabullar är kända i hela Hälsingland, säger Nina.

Här bevaras gamla lantraser

■ **På Hälsingegården i Långhed** föder man upp gamla svenska lantraser som gestrike- och hälsingefår samt lantraser av kaniner, höns, kor och grisar.

■ **Gestrikefår** kommer från Mörtebo i Gästrikland. Är svarta, bruna och grå med tackor som har horn.

■ **Hälsingefår** kommer från Mällängsstuga i Hälsingland. De är svarta, bruna och grå med långa ben.

■ **Gotlandskanin** utrotades på fastlandet, men en spillra återfanns på Gotland.

■ **Hedemorahöns**. De lägger inga ägg under de mörka månaderna. De är bra på att ruva och ta hand om sin kycklingar.

■ **Fjällnära kor**. Korna härstammar från Lillhärjabygget i Härjedalen. Fjällnära är mindre än vanliga kor och ger fetare mjölk. I dag finns 160 kor av rasen kvar.

■ **Linderödsgrisar**. De brunspräckliga grisarna växer långsammare än vanliga svin och ger ett mer smakrikt och saftigt kött. Det är den enda slow food-klassade rasen.

...och utrotningshotade sädeslag

■ **Gemensamt för alla** sädeslagen är att de är gamla, ofta från medeltiden, har en annan smakrikedom och ger gott och saftigt bröd. De ger inte lika mycket avkastning som vanligt vete och försvarar därför helt med industrialismen. Moderna veteslag utarmar jorden på ett annat sätt, vilket innebär att man måste tillsätta kemikalier. Resultatet blir att antioxidanterna försvinner och brödet tappar näring. De här sädeslagen odlas på Hälsingegården.

- Vårspelt
- Bastianvete
- Ölandsvete
- Gotlandsvete
- Dalavete

Gör ett besök på Hälsingegården!

■ Hälsingegården i Långhed håller öppet från midsommar fram till den 14 augusti för djurvisningar onsdag-söndag, 11-18.

■ Kaféet är öppet onsdag-söndag, 11-18.

■ Under sommaren anordnas kurser i surdegsbakning lördagar, 11-16, pris 500 kr/person.

■ Mer information finns på www.halsingegarden.se.